

3. Бондар Н.В. Типологія синонімічних відношень термінів гастроентерології в німецькій мові. *Наук. вісник СНУ ім. Лесі Українки. Сер.: Філологічні науки. Мовознавство*. 2016. № 6. С. 245–250.
4. Борисюк І. Явище синонімії в термінології. *Диво-слово*. 2000. № 4. С. 27–28.
5. Дзюба М.К. Епоніми в українській науковій термінології : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Луцьк, 2011. 20 с.
6. Мацюк З., Станкевич Н. Українська мова професійного спілкування : навчальний посібник. Київ : Каравела, 2006. С. 143–149.

УДК 811.134.2'373.46:796.332

DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2019.10-1.32>

ОСОБЛИВОСТІ СУФІКСАЛЬНОЇ НОМІНАЦІЇ ЛЕКСИКИ ФУТБОЛЬНОЇ СФЕРИ (НА МАТЕРІАЛІ ІСПАНСЬКОЇ ПРЕСИ)

PECULIARITIES OF THE NOMINATIVE SUFFIXATION OF FOOTBALL VOCABULARY (ON MATERIALS OF THE SPANISH PRESS)

Лисюк С.В.,

orcid.org/0000-0001-7265-0772

аспірант кафедри французької філології

факультету іноземних мов

Львівського національного університету імені Івана Франка

Пріоритетним напрямом сучасних лінгвістичних студій є дослідження тенденцій розвитку субмов і терміносистем сучасних європейських мов кінця ХХ початку ХХІ сторіччя. Зацікавлення мовою футболу в останні десятиріччя у мовознавців пов'язане з початком активного вивчення різних сфер мовної діяльності соціуму. Копаний м'яч, який за свою більш ніж столітню історію трансформувався зі спортивної гри у соціокультурний феномен та по праву носить титул «короля спорту», в сучасному світі досягнув такого рівня популярності, що став не просто видом спорту, а стилем життя, своєрідною філософією, навіть релігією. Глобалізація футболу як феномена, який репрезентує сегмент мовної картини світу нації, активність словотвірних процесів та змінність лексичного складу його підмови зумовлює потребу у систематизації футбольних термінів та вивчення різних аспектів їх утворення та функціонування у системі мови. Сучасне іспанське спортивне мовлення загалом, а футбольне особливо, характеризується цілою низкою лінгвістичних особливостей не тільки на лексичному, семантичному, граматичному, але й на стилістичному рівні. Футбольний лексикон є відкритою системою, що постійно розвивається та поповнюється новими лексичними одиницями та смислами, використовуючи для цього увесь словотвірний потенціал мови. У цій статті автор зосередив свою увагу на огляді лексико-генетичних особливостей іспанської футбольної термінології, а саме на аналізі суфіксальної номінації як одного із найпродуктивніших словотвірних засобів збагачення іспаномовного вокабуляру цієї сфери. Терміни сфери футболу утворюються згідно зі словотвірними схемами мови за наявними, а іноді за заново створюваними моделями, які часто входять у загальну словотвірну систему. Одним із головних засобів поповнення фонду іспанської футбольної термінології є суфіксальний словотвір, який найактивніше виявляється в іменниках. У статті наведено доволі широку гаму суфіксальних формантів, задіяних у творенні іспаномовних футбольних номінацій, проаналізовано їх за частотністю вживання та словотвірним значенням.

Ключові слова: футбольна термінологія, суфіксальне словотворення, субстантивація, суфікс, афікс.

A dominant trend in modern linguistic researches is the study of tendencies in the development of sublanguages and terminologies of Modern European languages of the end of the 20th century and beginnings of the 21st century. The interest of linguists in the language of football in recent decades is associated with the beginning of an active study of various spheres of language activity of society. The football, which in its more than a century's history transformed from a sports game into a socio-cultural phenomenon and rightly carries the title of "king of sport", in the modern world has reached such a level of popularity that has become not just a sport, but a lifestyle, a peculiar philosophy, even religion. The globalization of football as a phenomenon that represents the segment of the linguistic picture of the world of the nation, the activity of word-formation processes and the variability of the lexical composition of football sublanguage cause the need for systematization of football terms and study of various aspects of their formation and functioning in the language system. Today's Spanish sports broadcasting in general, and football especially, is characterized by a number of linguistic features not only on lexical, semantic, grammatical, but also on the stylistic level. The football vocabulary is an open system that constantly evolves and replenishes with new lexical units and meanings, using for this all the word-building potential of the language. In the article, the author focuses his attention on the review of the lexical-genetic features of the Spanish football terminology, namely the analysis of the nominative suffixation as one of the most productive word-formation means of enriching the Spanish football-vocabulary. The terms of the sphere of football are formed according to word-building schemes of the language for existing, and sometimes for newly created models, which are often included in the common word-building system. One of the main means of replenishing the Spanish football terminology fund is the suffixal word formation, which most actively manifests itself in nouns. A fairly broad range of suffixal formants involved in the creation of Spanish football nominations is given. Special attention is paid to suffixes with the highest frequency of use. The degree of productivity of suffixes is analyzed by word-formation values.

Key words: football terminology, suffixation word-formation, substantivation, suffix, affix.

Постановка проблеми. Футбол як вид спорту нині досягнув надзвичайної популярності, а мовлення, яке використовується в описах футбольних подій, вже давним-давно вийшло далеко за межі футбольної тематики та пронизує фактично всі сфери суспільного життя. Зважаючи на глобалізацію цього спорту та лінгвістичну креативність, яку той маніфестує, постає необхідність у дослідженні мовлення, яке продукується у цьому середовищі.

Екстраординарне поширення спортивної інформації у сучасних засобах масової інформації посприяло створенню спеціалізованого мовлення з великою кількістю нових термінів та виразів, які з плином часу набули самостійного значення та стали своєрідним плацдармом для подальшого розвитку не лише кастильської, а й інших мов світу [3, с. 14–15]. Спортивні засоби масової інформації збагачують мову новими лексемами та новими смислами відомих раніше слів, а тому одним із актуальних питань сьогодення стає огляд лексико-генетичних особливостей термінологіки окремих галузей, футбольної зокрема.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних дослідженнях останніх десятиліть футбольний дискурс здебільшого аналізують у межах спортивного (Б. Зільберт, О. Малишева, К. Снятков, О. Панкратова, С. Кудрін, І. Дубчак та ін.). Із найгрунтовніших досліджень – дисертаційні праці О. Рилова «Термінологічна система «Футбол» у російській мові» (1998 р.) і С. Богуславського «Футбольна термінологія в німецькій мові» (2010 р.). Формування й розвиток іспанської футбольної термінології є об'єктами досліджень А. Номдедеу Руля, О. Толстової, О. Блощінської та інших [1, с. 194]. Однак, попри значну увагу науковців до узагальнення теоретичних і практичних питань спортивної термінології та футбольної лексики зокрема, ця сфера досліджень залишається все ще малодослідженою.

Постановка завдання. Мета дослідження – дослідити та описати особливості суфіксального словотворення номінативних одиниць іспанської футбольної сфери. Досягнення цієї мети передбачає вирішення таких завдань:

1) визначити ступінь продуктивності окремих словотвірних типів, задіяних у творенні термінів футбольної сфери;

2) проаналізувати суфіксальні форманти за словотвірним значенням.

Об'єкт дослідження – термінологіка футболу в іспанській мові, *предмет* – суфіксальне словотворення іспаномовних футбольних номінацій.

Виклад основного матеріалу. У нашій розвідці використано загальнонаукові та лінгвістичні методи дослідження: описово-емпіричний (для виявлення та опису формальних характеристик досліджуваних одиниць); структурний (для виявлення словотвірних моделей, за якими утворюються футбольні терміни); семантичний аналіз (для визначення нових лексико-семантичних груп).

Аналіз футбольної лексики засвідчив, що футбольна термінологія містить у своїй структурі чимало оцінних афіксів, серед яких найпродуктивнішими є аугментативні: *-azo*, *-ón*.

Серед типології основ, до яких приєднується суфікс *-azo*, виділимо такі: *лексикалізовані іменники* (*cerrojo* → *cerrojazo*, *plancha* → *planchazo*); *інішомовна основа* (*chut* → *chutazo*; *gol* → *golazo*); *антропоніми* (*Tamudo* → *tamudazo*; *Iniesta* → *iniestazo*); *топоніми* (*Maracaná* → *maracanazo*; *Alcorcón* → *alcorconazo*) та інші.

У формуванні цих деривативних утворень ми прослідковуємо низку особливостей, а саме:

– *елізію кінцевого голосного*: *porter(o)* → *porter-azo*, *trall(a)* → *trallazo*, *piscin(a)* → *piscinazo*.

– *безпосереднє злиття суфікса та лексеми* (у випадку іншомовних слів): *gol* → *gol-azo*, *chut* → *chut-azo*.

– *утворення з передсуфіксальними інтерфіксами*, які не завжди підпадають під чіткі правила:

– *-et-*: у словах *tijet-et-azo*, *cul-et-azo*,

– *-ar-*: у словах *espald-ar-azo*, *test-ar-azo*,

– *-ot-*: *man-ot-azo*,

– *-on-*: *encontr-on-azo*, *baj-on-azo*.

Суфікс *-azo* може вживатися на позначення ударів, нанесених фізичними об'єктами (*mecherazo*, *botellazo*) або певною частиною тіла (*rodillazo*, *punterazo*), а також місця, яке зазнало удару: *culetazo*.

Окремої уваги заслуговують новотвори, у яких суфікс *-azo* позначає ідею «сильного удару» чи «прострілу»: *pelotazo*, *izquierdazo*, *cañonazo*, *chupinazo*.

Суфікс -azo також може виражати відтінок захоплення/похвали – *jugadorazo*, *golazo*, *porterazo*, *partidazo*. У цьому разі йдеться про якісне підсилення значення слова. Так, у випадку *jugadorazo* йдеться про гравця високого класу, *porterazo* – висококваліфікованого воротаря, *golazo* – видовищного голу, *partidazo* – неперевершеного матчу.

Подекуди такий формант може додаватися до власних імен та надавати їм негативної конотації. Так, номени *tamudazo*, *alcorconazo*, *maracanazo*, *iniestazo* увійшли у футбольний світ як згадка про невезіння команд «Барселона», мадридського «Реалу», національної збірної Бразилії та «Челсі» у матчах ліги.

У площині інтенсифікації футбольна лексика також послуговується інваріативним суфіксом **-ón** з аугментативним значенням з метою збільшення чи виділення якостей та характеристик майстерності гравців чи команди загалом: **jugadón** – неперевершена комбінація, **paradón** – дивовижне парировання м'яча, **equipón** – неперевершена команда.

У деяких випадках суфікс **-ón**, у разі злиття з іменником жіночого роду, змінює на чоловічий рід основу іменника, до якого приєднується: *sopa* (ім. ж. р.) → *corón* (ім. ч. р.), *patada* (ім. ж. р.) → *patadón* (ім. ч. р.), *temporada* (ім. ж. р.) → *temporadón* (ім. ч. р.), *volea* (ім. ж. р.) → *voleón* (ім. ч. р.).

Суфікс **-ada**, притаманний відіменниковій субстантивзації, може виражати значення «удару» (*patada, tarascada*), «ідею колективності» (*hinchada, fanaticada*), «ідею маніфестацій, виступів» (*pañolada*).

Суфікс -ismo служить для утворення колективних іменників, що позначають групи прихильників певної команди (*madridismo, barcelonismo, osasunismo, franjiverdismo*) або ж політику, яку провадять футбольні діячі (*cruyffismo, zidanismo, niñismo*).

Особливої уваги заслуговує суфікс **-itis** (*madriditis, barcelonitis*). Деривати, утворені з допомогою цього афікса, позначають перебільшену, надмірну, повторювану поведінку чи ставлення – щось на кшталт хвороби – до стану речей. Йдеться, в основному, про деспективне, пейоративне ставлення фанів конкретної команди до команди супротивника, коли остання перебуває на піку форми або ж коли їхня власна команда зазнає розгромної поразки. Так, лексема *madriditis* визначається як злість, яку відчують фанати клубу “Barcelona” до “Real Madrid” [4, с. 99]. За словами О. Толстової, це поняття сприймається як хвороба і, зокрема, використовується у таких мовленнєвих контекстах: “*madriditis incurable*”, “*¡tienes madriditis, tómate aspirina!*”, “*madriditis – no es más que una inflamación*” [2, с. 460–461].

Серед проаналізованих формантів відприкметникової субстантивзації переважають так звані “*nómina qualitatis*”, які вказують на певну якість,

ознаку. Найпоширенішим серед них є суфікс **-idad**: *horizontalidad, profundidad, rotundidad*.

Найбільш продуктивними у відіменниковій ад’ективації є суфікс **-ero**, який вказує на належність до певної категорії (*futbolero, colchonero, liguero*), та суфікс **-ista**, що позначає послідовників та прихильників футбольної команди (*deportivista, sportinguista, interista, osasunista*).

Віддієслівна регресивна субстантивация здійснюється шляхом приєднання до основи таких суфіксів:

-a: *hinchar* → *hinchar*, *volear* → *volear*.

-e: *rematar* → *remate*, *replegarse* → *repliegue*, *enganchar* → *enganche*, *cortar* → *corte*, *achicar* → *achique*, *cerrar* → *cierre*.

-eo: *golpear* → *golpeo*, *gambetear* → *gambeteo*, *cabecear* → *cabeceo*, *zigzaguear* → *zigzagüeo*.

-o: *disparar* → *disparo*, *arbitrar* → *árbol*, *centrar* → *centro*, *descontar* → *descuento*, *rechazar* → *rechazo*.

Найуживанішим серед афіксів відіменникової та відприкметникової вербалізації є суфікс **-ar**. Більшість новотворів такого типу є похідними від іменників (*árbol > arbitrar, centro > centrar, peine > peinar*). Значення дієслів, утворених з допомогою форманта **-ar**, у своїй більшості є результатом метафоричних інтерпретацій (*fusilar* – сильно пробивати по воротах з ближньої дистанції) чи *peinar* (змінити траєкторію руху м'яча, ледь торкнувшись його головою).

Висновки. Отже, деривати, утворені суфіксальним способом, являють собою вагомий пласт футбольної лексики іспаномовного світу. Більшість цих новотворів є субстантивованою. Суфікси, які додаються до кореня основного слова, не лише надають слову певного відтінку, а й можуть повністю трансформувати його семантику.

Практична цінність розвідки полягає в тому, що зібраний матеріал може бути використаний у лінгводидактиці.

Твердження статті можуть стати підґрунтям для порівняльних досліджень фахових терміносистем у межах однієї чи більше мов.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Струганець Ю.Б. Синонімічні та антонімічні відношення у футбольній термінології. *Лінгвістичні дослідження : збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди*. 2016. № 44. С. 193–199.
2. Толстова О.Л. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2014. № 50 (2). С. 456–463.
3. Marañón С.О. *Lenguaje deportivo y comunicación social: prototipo coetáneo de masas*. URL: <http://www.seeci.net/revista/index.php/seeci/article/view/112>.
4. Nomdedeu Rull A. *Terminología del fútbol y diccionarios: elaboración de un diccionario de especialidad para el gran público : tesis doctoral*. Universidad Autónoma de Barcelona, 2004. 248 p.